

ПРОБЛЕМА ІНКОРПОРАЦІЇ ЗМІШАНИХ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ В ЗАГАЛЬНУ КЛАСИФІКАЦІЮ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ ТА ПРИНЦИПИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

У статті розглядається проблема включення змішаних виборчих систем до загальної класифікації виборчих систем, а також визначення їх власних різновидів. Автор проводить ретроспективний аналіз класифікацій виборчих систем, визначаючи вади ранніх класифікацій систем, які обумовили в майбутньому виникнення проблем при їх подальшому розширенні, викликаною в тому числі і потребою включення до класифікацій змішаних виборчих систем. Звертається увага на надмірний емпіризм існуючих класифікацій, їх неповноту через брак уваги до нетипових випадків виборчих систем, бажання авторів зберегти опору на традиційний поділ виборчих систем відповідно до виборчої формули. Автор визначає низку принципів, дотримання яких могло б сприяти побудові цілісної та несуперечливої класифікації виборчих систем загалом і змішаних виборчих систем зокрема. Звертається увага на доцільність долучення української політичної науки до розробки нової класифікації виборчих систем.

Ключові слова: виборча система; змішана виборча система; класифікація виборчих систем; вибори.

Постановка проблеми. Повернення України до змішаної виборчої системи поновило науковий інтерес до вивчення даного різновиду виборчої системи у вітчизняній науці. Втім, дослідження фокусуються переважно на практичних перевагах та недоліках використання змішаної виборчої системи в Україні. Разом з тим, більш точне розуміння як больових точок системи, так і альтернатив, пов'язаних із варіантами її впровадження, потребує, на думку автора, більш глибокого теоретичного підґрунтя. Так, вітчизняна наука цілком могла б долучитися до дискусії, яка точиться в західній політології як щодо місця змішаних виборчих систем в класифікації виборчих систем загалом, так і щодо виокремлення різновидів змішаної виборчої системи зокрема. Тим більше, що західні вчені, будуючи свої узагальнення, звертаються в тому числі і до українського досвіду застосування змішаної виборчої системи.

Автор на шляху до вивчення даної проблеми попередньо розглядав гібридні виборчі системи [1], які, на думку деяких фахівців, можуть вважатися і різновидом змішаних виборчих систем. Саме ця неоднозначність спонукала до більш прискіпливого погляду на таку звичну для вітчизняної політичної науки категорію, як «змішана виборча система». Проведений автором попередній аналіз емпіричних варіантів змішування складових компонентів у виборчих системах, що застосовуються для парламентських виборів, засвідчив наявність атипових випадків, які не можуть бути однозначно віднесені до загальноновизнаних різновидів виборчих систем [2], що дає підстави вести

мову про неповноту і недосконалість існуючих класифікацій виборчих систем та необхідність їх вдосконалення.

Аналіз останніх публікацій. Якщо українська політична наука більше зосереджена на вивченні вітчизняних особливостей побудови виборчої системи (і приймає вироблені на заході схеми та класифікації скоріше як даність), то західні вчені дещо надмірно захоплюються узагальненням емпіричних даних, для одержання яких вони мають суттєво кращі передумови. Результатом такого надмірного емпіризму стає те, що наука не випереджає практику. І саме доля дослідження змішаних виборчих систем тут є особливо показовою. У 1988 р. канадський дослідник А. Бле пише з даного приводу: «нарешті, слід зазначити, що фактично існуючі виборчі системи можуть бути сумішшю систем. Цей факт приводить деяких авторів до згадування «змішаних» систем. Але суміш – це є суміш, і єдиний спосіб ідентифікувати її – звернутися до її базових компонентів» [3, с. 106]. Пояснення такого зневажливого ставлення до змішаних виборчих систем надзвичайно просте: серед «значущих» країн, які потрапляли в поле зору західних дослідників практичним прикладом змішаної виборчої системи протягом тривалого часу залишалася лише система виборів до нижньої палати парламенту ФРН, яку простіше було вважати винятком.

В підсумку, лише поширення в політичній практиці (перш за все, країн Європи та Америки) змішаних виборчих систем спонукало науковців до пошуку в усталених класифікаціях місця для змішаної виборчої

системи та її різновидів. Показово, що одну з найбільш деталізованих класифікацій розробив в 2002 р. саме А. Бле у співавторстві з Л. Массікоттом [4].

Втім, надмірний емпіризм західною наукою і досі не подоланий, а тому брак теоретичних досліджень, в рамках яких можна було б виробити несуперечливу класифікацію з урахуванням різних варіантів змішаних виборчих систем все ще спостерігається. Серед фундаментальних робіт тут варто відзначити дослідження М. Шугерта та М. Уоттенберга [5] та роботу Ф. Феррари, Е. Херрона та М. Нішикави [6], яка об'єднала дослідників, що в значній мірі спеціалізуються саме на змішаних виборчих системах. Втім, навіть у зазначених роботах надмірний емпіризм так і залишається неподоланим. Не заперечуючи важливість опрацювання емпіричних даних, автор висловлює тверде переконання у необхідності теоретичного переосмислення напрацювань у царині класифікації виборчих систем.

Формулювання цілей статті. Виходячи зі сказаного вище, автор обмежує завдання цієї статті визначенням основних проблем класифікації виборчих систем, пов'язаних з потребою включення до загальної класифікації виборчих змішаних виборчих систем та їх різновидів, та визначенням принципів, на яких би могло базуватися створення класифікації, що розв'язала б зазначені проблеми.

Виклад основного матеріалу. Ранні класифікації виборчих систем можна відносити до періоду 60–80-х рр. ХХ ст. Їх особливістю було слідування традиційному поділу виборчих систем відповідно до виборчої формули на мажоритарні, плюральні та пропорційні.

Так чи інакше, більшість класифікацій спираються на класичний набір компонентів виборчої системи, визначений у 1969 р. Д. Ре. І хоча сам науковець не створив саме класифікації виборчих систем у звичному розумінні, визначені ним компоненти стали підставою для багатьох класифікацій у подальших дослідженнях вчених всього світу. Д. Ре виокремив в якості компонентів виборчих бюлетень (який має категоричний та ординальний різновиди), виборчий округ (тип якого визначається через його магнітуду) та виборчу формулу (мажоритарну, плюральну та пропорційну) [3, с. 102].

Ранні класифікації, огляд яких в 1988 р. зробив згадуваний А. Бле [3], переважно побіжно згадують існування змішаних виборчих систем. При цьому про питання виокремлення підвидів в межах самого класу змішаних виборчих систем практично і не йдеться. Разом з тим, вже на цьому етапі дослідження класифікації виборчих систем чітко вимальовується проблемний момент: спираючись на виборчу формулу як основний критерій для класифікації, науковці стикаються з цілою низкою систем, які не можуть однозначно бути віднесені до жодної з трьох визнаних виборчих формул. В першу чергу, це системи обмеженого голосу та єдиного голосу, що не передається. Цілком природно, що у спектрі досліджуваних виборчих систем їм відводять проміжну позицію між мажоритарними/плюральними та пропорційними системами. Таким чином, на той момент, коли до стрімкого розповсюдження змішаних систем залишається зовсім не-

багато часу, їх природне «серединне» місце в теоретичних класифікаційних розробках виявляється вже зайнятим.

Серед ранніх класифікацій слід відзначити розробку Е. Лейкман, яка включає поділ виборчих систем на три основних типи: мажоритарні, напівпропорційні та пропорційні. Саме в якості підвиду останньої вона і розглядає змішану виборчу систему [3, с. 100–101].

В 1979 р. свою класифікацію виборчих систем пропонують П. Тейлор та Р. Джонстон [3, с. 102]. Вони одними з перших виносять змішані виборчі системи у окремий різновид, поруч з яким виокремлюють ще три: плюральні системи, преференційні системи та системи списків.

В 1983 р. з'являється популярна класифікація виборчих систем А. Богданора [3, с. 101], яка є схожою з класифікацією Е. Лейкман, але містить назви виборчих систем, що ближчі до сучасної розповсюдженої термінології. А. Богданор виділяє 4 основних типи виборчих систем: плюральні, мажоритарні, напівпропорційні та пропорційні виборчі системи. Для змішаних виборчих систем місця тут взагалі немає.

Наче підбиваючи підсумки ранніх розробок, в 1994 р. один з класиків дослідження виборчих систем, А. Лейпхарт вказує, що існує широка згода між експертами у галузі виборчих систем щодо того, що найбільш важливими вимірами виборчої системи є величина виборчого округу та виборча формула, яка може мати три варіанти: мажоритарний, пропорційний та напівпропорційний [7, с. 10].

Ранні класифікації містили цілий ряд прихованих проблем, які, втім, протягом тривалого часу не були очевидними через збереження політичної кон'юнктури, за якої вони створювалися:

- надмірний емпіризм не дозволяв враховувати можливі шляхи еволюції виборчих систем та не дозволяв закласти у них можливість розширення;
- коло країн, на основі досвіду яких будувалися узагальнення, було достатньо обмеженим, що залишало поза межами розгляду виборчі системи переважно держав, які не належали до «стабільних демократій»;
- класифікації будувалися в переважній більшості на основі параметрів виборчої системи, визначених Д. Ре, хоча створений ним перелік не призначався саме для вирішення цієї задачі;
- класифікації базувалися переважно на протиставленні трьох виборчих формул, а виборчі системи, які неможна однозначно віднести до жодної з них (в тому числі і змішані), нерідко ігнорувалися та безпідставно розглядаються як винятки.

Тільки стрімке розповсюдження змішаних виборчих систем у різноманітних варіаціях спонукає науковців до переосмислення підходів до класифікації виборчих систем. Справжнім проривом можна вважати 2001 рік, коли М. Шугарт та М. Уоттенберг присвятили саме змішаним виборчим системам окреме дослідження під дещо провокативною назвою «Змішані виборчі системи: найкращі в обох світах?» [5].

В цій роботі було визнано складність вироблення однозначної дефініції «змішаної виборчої системи». Для розв'язання цієї задачі вчені запропонували попередньо виокремити особливий різновид багаторів-

невих (багаторічних) систем, у яких існують два чи більше шари виборчих округів, які накладаються один на одного. Виборець же подає один чи більше голосів, які враховуються при розподілі мандатів більше ніж на одному рівні. Змішана ж виборча система, в такому разі, може розглядатися як різновид багаторівневої виборчої системи, за якої на одному рівні мандати розподіляються номінально (тобто між окремими кандидатами, за яких конкретно голосували виборців), а на іншому розподіл відбувається між списками [5, с. 10].

Не зважаючи на вказані уточнення при формулюванні дефініції змішаних виборчих систем, М. Шугарт та М. Уоттенберг залишалися прихильниками традиційного поділу виборчих систем, розподіляючи змішані виборчі системи на змішані мажоритарні та змішані пропорційні в залежності від того, до якої з цих виборчих формул тяжіють результати виборів, проведених за конкретною виборчою системою. Разом з тим, вони також виокремлюють підтипи змішаних виборчих систем в залежності від наявності зв'язків між рівнями голосування. Якщо зв'язку немає, то система буде паралельною, а якщо зв'язок є, то вона може мати компенсаторний характер або бути системою гарантованої більшості [5, с. 13–14].

За рік естафету підхоплює у спільній з Л. Массікоттом роботі А. Бле. Він вже не проявляє такої зневаги по відношенню до змішаних виборчих систем, вибудовуючи їх чи не найбільш детальну класифікацію [4, с. 41]. Втім, і А. Бле та Л. Массікотт не виходять за межі традиційного первинного поділу виборчих систем відповідно до виборчої формули, що приводить їх до вузького розуміння змішаних виборчих систем. Вони зараховують до їх числа лише поєднання пропорційного представництва з плюральним або мажоритарним, хоча і визнають, що технічно можливо змішувати різні виборчі системи [4, с. 54]. Детальна класифікація А. Бле та Л. Массікотта включає чотири типи виборчих систем, що використовуються для обрання законодавчих органів. Це плюральні системи, мажоритарні системи та пропорційні і змішані системи, на класифікації яких варто зупинитися детальніше [4, с. 46–47].

Змішані виборчі системи у А. Бле та Л. Массікота представлені чотирма різновидами. [4, с. 54]. Найпростішим варіантом змішування вони вважають *співіснування*, за якого в одних частинах території використовується пропорційна система, а в інших – мажоритарна або плюральна. Другий варіант передбачає формування представницького органу із використанням на всій території країни пропорційної виборчої системи у поєднанні з мажоритарною або плюральною і має назву *система суперпозиції* або *паралельна система*. Третій варіант – корекційна система – передбачає схожий з попереднім спосіб організації виборів, але за нього розподіл мандатів між списками партій використовується для подолання диспропорцій, що виникають за результатами виборів у одномандатних округах. Четвертий тип – *суперзмішані виборчі системи*, які передбачають голосування і змішування одразу на декількох рівнях з корекцією результатів.

Характеризуючи описану вище класифікацію А. Бле та Л. Массікотта, слід пам'ятати, що вона має емпіричний характер та побудована на основі аналізу виборчих систем, що використовувалися на момент складання класифікації у 58 країнах для виборів до нижніх палат парламентів.

Напрацювання М. Шугарта та М. Уоттенберга і А. Бле та Л. Массікота визначили загальний напрямок реформування класифікації виборчих систем, покликаною знайти в ній місце для змішаних виборчих систем. Ці напрацювання розширили уявлення про виборчі системи, але одночасно виявили і нові проблеми:

- традиційний набір параметрів, який покладался в основу класифікації виборчих систем, виявився недостатнім для характеристики змішаних виборчих систем;
- основним критерієм для визначення різновидів змішаних систем стала наявність або відсутність зв'язків між їх складовими компонентами;
- змішування, як і раніше, розглядалося через призму виборчої формули, хоча і визнавалася теоретична можливість різних комбінацій;
- так і не було вироблено єдиного бачення щодо того, які саме системи слід вважати змішаними;
- тенденція до надмірного захоплення емпіризмом при побудові узагальнень зберігалася.

В наступні роки розширення кола країн, чий виборчі системи увійшли до числа досліджуваних, остаточно підірвало основи традиційної класифікації, яка не могла залишатися цілісною під тиском нових практичних прикладів, для яких у них не знаходилося місця. Вчені, ніби реагуючи на це, почали називати споріднені групи виборчих систем вже не типами чи класами, а сім'ями, неохоче, тим самим, визнаючи, що розуміння виборчої формули вже не є таким однозначним, як в минулому столітті.

В 2004 р. виходить фундаментальна робота П. Норріс, у якій дослідниця докладно викладає своє бачення класифікації виборчих систем. Вона вказує на наявність чотирьох базових характеристик виборчої системи: структури виборчого бюлетеня, виборчого бар'єру, виборчої формули та магнітуди виборчого округу, – та виокремлює 3 основні сім'ї виборчих систем: мажоритарні, комбіновані та пропорційні [8, с. 39].

До мажоритарних систем П. Норріс зараховує систему відносної більшості, двораундову систему, систему блокового голосування, систему єдиного голосу, що не передається та систему альтернативного голосу. До пропорційних – систему партійних списків та систему єдиного голосу, що передається. Комбінованими ж будуть вважатися системи, що включають як мажоритарну, так і пропорційну формулу [8, с. 40].

У питанні класифікації комбінованих систем (вони ж – змішані) П. Норріс підтримує позицію А. Бле та Л. Массікотта щодо виокремлення змішаних зв'язаних та змішаних незв'язаних виборчих систем. При цьому вона підкреслює, що для класифікації змішаних систем має аналізуватися їх механіка, але не рівень пропорційності розподілу мандатів за результатом їх застосування [8, с. 55].

Схоже бачення у своїй відомій класифікації обгрунтовують Е. Рейнольдс, Б. Рейллі та Е. Елліс [9, с. 27]. Вони також воліють вживати по відношенню до споріднених груп виборчих систем термін «сім'ї». При цьому вони виокремлюють 4 сім'ї, пропонуючи і дещо інший їх склад. По-перше, до однієї сім'ї зараховуються як мажоритарні, так і плюральні системи (система відносної більшості, двораундова система, система альтернативного голосу, система блокового голосування та система блокового голосування за партійні списки). По-друге, до пропорційних систем зараховуються також дві виборчі системи: пропорційна система партійних списків та система єдиного голосу, що передається. Натомість до третьої сім'ї – змішаних виборчих систем – зараховуються два типи: паралельна змішана виборча система та змішана зв'язана виборча система. Нарешті, до четвертої сім'ї зараховуються три різновиди виборчих систем: система єдиного голосу, що не передається, система обмеженого голосу та метод Борда. Ці системи Е. Рейнольдс та його колеги називають «іншими» виборчими системами.

Симптоматично, що описаний підхід до класифікації ставить перед дослідниками виборчих систем непросте, але цікаве питання: якщо змішані системи трактуються як такі, в яких є поєднання декількох виборчих формул, то як має трактуватися змішування із використанням виборчої системи, яка не відноситься до жодної з класичних загально визначених виборчих формул?

Е. Рейнольдс з колегами звертають увагу на ще один важливий момент: система може бути багаторусною (багаторівневою), але при цьому не мати змішаного характеру, якщо на всіх рівнях застосовується одна й та сама виборча формула [9, с. 118]. Разом з тим, Е. Рейнольдс та його колеги принципово не погоджуються з віднесенням до числа змішаних та багаторусних виборчих систем тих випадків, коли одна частина країни обирає своїх представників за однією виборчою системою, а інша – за іншою [9, с. 119].

Своєрідні підсумки сплеску цікавості до змішаних виборчих систем підбивають Ф. Феррара, Е. Херрон та М. Нішикава, які вказують на існування «стандартного типу змішаної виборчої системи», за якого виборець голосує з допомогою двох бюлетенів: першим за кандидата у мажоритарному окрузі, а другим – за партійний список [6, с. 3]. Втім, вони визнають множинність можливих трактувань змішування виборчих систем, але вказують на наявність загальної згоди серед вчених щодо того, що сутнісною рисою змішаних виборчих систем є розподіл мандатів з допомогою більше ніж однієї формули. При цьому одна з цих формул неодмінно має бути пропорційною, а решта – напів пропорційною або мажоритарною [6, с. 17].

Важливо, що Ф. Феррара та його колеги намагаються визначити основний перелік характерних рис, за якими можна розрізняти види змішаних виборчих систем. До їх числа вони відносять: географію застосування виборчих правил; структуру виборчого бюлетеня; можливість подвійного балотування; співвідношення між числом мандатів, що розігруються в однама-

ндатних округах та за пропорційною складовою; зв'язок при голосуванні та розподілі мандатів [6, с. 17].

Того ж року власне бачення класифікації викладають М. Галлахер та П. Мітчелл, які пропонують виділити дві широкі категорії виборчих систем (в їх межах вони виділяють окремі під категорії): системи для одномандатних округів та системи для багатомандатних округів, серед яких виокремлюються змішані системи (паралельні та компенсаторні – вони ж зв'язані або корекційні) [10, с. 5, с. 591]. Таким чином, робиться спроба взагалі уникнути традиційного поділу систем відповідно до виборчої формули.

Не менш важливе зрушення відбувається в 2010 р., коли Д. Фаррелл спільно з Е. Картер зовсім поіншому описує класифікацію виборчих систем [11, с. 26–27]. Найбільш суттєвою зміною можна вважати той факт, що виборчих формул стає вже не три, а чотири: поряд з традиційними трьома визнається чи не вперше змішана виборча формула [11, с. 26–31].

Симптоматично, що в 2014 р. і А. Бле разом зі співавторами веде мову вже просто про розрізнення пропорційних та непропорційних систем. Теоретично вони визнають можливість більш тонкого розмежування (зокрема, між плюральними та мажоритарними системами), але саме поділ на пропорційні та непропорційні системи, на їх думку, є ключовим. Що ж стосується змішаних систем, то вони пропонують відносити їх до числа пропорційних за умов наявності компенсаторних механізмів розподілу мандатів [12, с. 100].

Склалася парадоксальна ситуація: спроби вбудувати змішані виборчі системи в традиційну класифікацію виборчих систем призвели не до її уточнення та вдосконалення, а до руйнування самих її підвалин. З одного боку, це в підсумку підводить до визнання рівноправності змішаних систем з плюральними, мажоритарними та пропорційними та визнання наявності змішаної формули. Втім, саме формулювання «змішана формула» виглядає дещо абсурдним, оскільки нічого не говорить про характер розподілу мандатів, на який вказують три інші класичні формули. З іншого боку, мова йде про визнання неможливості (чи недоцільності) детального поділу виборчих систем на сім'ї та визнання за можливе максимально спростити поділ, залишивши лише пропорційний та непропорційний типи виборчої системи.

Однак автор не може погодитися з жодним з цих варіантів. Вони являють собою скоріше спробу ігнорувати проблему, ніж вирішити її:

- спрощення класифікації до двох типів робить її занадто загальною і нівелює її практичну цінність;
- розширення переліку виборчих формул ставить під питання саму сутність цього поняття, оскільки скореговані чи додані типи не вказують більше на сутнісний принцип розподілу мандатів.

В обох варіантах до того ж до розгляду беруться найрозповсюдженіші випадки, в той час, як атипові варіанти виборчих систем ігноруються. Скажімо, метод Борда, який застосовує Науру, за рідкісними винятками [9] ігнорується в більшості класифікацій. Навіть, якщо залишатися в межах емпіричного аналізу при визначенні засад побудови класифікації виборчих систем, можна виокремити одразу декілька ати-

пових варіантів змішування складових компонентів у виборчих системах, без врахування яких складно сподіватися на всеохоплюючий результат. Попереднє вивчення таких випадків, проведене автором, ставить, наприклад, непросто питання про місце в сім'ї виборчих систем виборчої системи Бутану [2].

Слід визнати, що серйозним кроком на шляху до справжнього переосмислення традиційної класифікації виборчих систем та вироблення цілісної і несуперечливої класифікації змішаних систем є дослідження Ф. Феррари та його колег. Втім, для справжнього розкриття потенціалу зроблених ними висновків, варто все ж відійти від опису змішування через виборчу формулу і більш широко поглянути на нього, не обмежуючись виключно емпірикою.

Висновок.

Враховуючи сказане вище, автор вважає за доцільне поставити питання про необхідність нового підходу до побудови класифікації виборчих систем, яка б

органічно включала змішані виборчі системи. Принципами побудови такої класифікації могли б стати:

- пошук розумного балансу між теорією і практикою для врахування як реально використовуваних, так і теоретично можливих систем, що мають перспективи практичного застосування;
- відмова від спроб покласти в основу класифікації виборчу формулу, розуміння якої втратило свою однозначність;
- побудова класифікації не через відштовхування від найбільш загальних випадків, а через визначення екстремумів, крайніх випадків, які визначають загальні рамки класифікації;
- розробка поруч з загальною класифікацією виборчих систем окремої класифікації змішаних виборчих систем, яка б дозволила передати у всій повноті їх специфіку.

Список використаних джерел

1. Чупрін Р. В. Гібридні виборчі системи в сучасному світі : основні різновиди та тенденції застосування на загальнонаціональному рівні / Р. В. Чупрін // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. – Київ ; Одеса : Типографія «Айс Принт», 2016. – № 1/2(29/30). – С. 143–147.
2. Чупрін Р. В. Нетипові випадки змішування компонентів у комбінованих виборчих системах / Р. В. Чупрін // Гілея. – 2017. – Вип. 119.
3. Blais A. The Classification of Electoral Systems / A. Blais // European Journal of Political Research. – 1988. – Volume 16, Issue 1. – P. 99–109.
4. LeDuc L. Comparing democracies 2 / L. LeDuc, R. Niemi, P. Norris. – London : SAGE Publications, 2002. – 269 p.
5. Shugart M. Mixed-Member Electoral Systems : The Best of Both Worlds? / M. Shugart, M. P. Wattenberg. – Oxford. – 2001. – 676 p.
6. Ferrara F. Mixed Electoral Systems : Contamination and its Consequences / F. Ferrara, E. Herron, M. Nishikawa. – New York. – 2005. – 184 p.
7. Lijphart A. Electoral systems and party systems : a study of twenty-seven democracies, 1945–1990 / A. Lijphart, D. Aitkin. – Oxford University Press, 1994. – 209 p.
8. Norris P. Electoral engineering : voting rules and political behavior / P. Norris. – Cambridge, England : Cambridge University Press, 2004. – 392 p.
9. Reynolds A. Electoral System Design : The New International Idea Handbook / A. Reynolds, B. Reilly, A. Ellis. – Stockholm. – 2005. – 223 p.
10. Gallagher M. The politics of electoral systems / M. Gallagher, P. Mitchell. – Oxford : Oxford University Press, 2005. – 662 p.
11. LeDuc L. Comparing Democracies 3 / L. LeDuc, R. G. Niemi, P. Norris. – London : SAGE Publications Ltd, 2010. – 293 p.
12. Elections and democracy : representation and accountability / edited by J. Thomassen. – Oxford : Oxford University Press, 2014. – 279 p.

Р. В. Чупрін,

канд. полит. наук, доцент кафедри,

Черноморский национальный университет им. П. Могилы, г. Николаев, Украина

ПРОБЛЕМА ИНКОРПОРАЦИИ СМЕШАННЫХ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ СИСТЕМ В ОБЩУЮ КЛАССИФИКАЦИЮ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ СИСТЕМ И ПРИНЦИПЫ ЕЁ РАЗРЕШЕНИЯ

В статье рассматривается проблема включения смешанных избирательных систем в общую классификацию избирательных систем, а также определения их собственных разновидностей. Автор проводит ретроспективный анализ классификаций избирательных систем, определяя недостатки ранних классификаций, которые обусловили в дальнейшем возникновение проблем при их последующем расширении, вызванном, в том числе и необходимостью включения в классификации смешанных избирательных систем. Обращается внимание на чрезмерный эмпиризм существующих классификаций, их неполноту из-за недостатка внимания к нетипичным случаям избирательных систем, желания авторов сохранить опору на традиционное деление избирательных систем в соответствии с избирательной формулой. Автор определяет ряд принципов, соблюдение которых могло бы способствовать построению целостной и непротиворечивой классификации избирательных систем в целом и смешанных избирательных систем в частности. Обращается внимание на целесообразность приобщения украинской политической науки к разработке новой классификации избирательных систем.

Ключевые слова: избирательная система; смешанная избирательная система; классификация избирательных систем; выборы.

R. Chuprin,
PhD in Political sciences, Associate Professor,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

THE ISSUE OF INCORPORATION OF MIXED ELECTORAL SYSTEMS INTO THE GENERAL CLASSIFICATION OF ELECTORAL SYSTEMS AND THE PRINCIPLES OF ITS RESOLUTION

The article is devoted to the problem of the general classification of electoral systems as well as the classification of mixed electoral systems. The author does not focus on his own vision of such classifications, but analyzes retrospectively the problems brought to existing classifications by the necessity of inclusion of mixed electoral systems. The problems caused real crisis of the early classifications and this crisis was not properly overcome by the modern classifications. The problems were mostly caused by the excessive empiricism of the researches, lack of attention to the atypical kinds of electoral systems and unwarranted appeals to the traditional triadic vision of electoral formula as a foundation for the whole construction of the general classification of electoral systems.

The author proposes a couple of principles which can help in the development of the modern holistic and consistent classification of the electoral systems. It would be useful to keep the balance between the empirically searched electoral systems and theoretically possible electoral systems which are likely to emerge in real world in future. It would be reasonable to have an attempt to avoid of the electoral formula as a core element of the classification, since it has already lost its traditional distinct meaning. It would be useful not to look for the most generally spread types of electoral systems but to frame the classification with the help of the characteristics of the most extreme atypical kinds of electoral systems. It would be helpful to develop a separate classification of the mixed electoral systems along with the general classification of the electoral systems. Such a classification can be used to describe properly core features of mixed electoral systems and their variety.

The author supposes that Ukrainian political scientists would be able to contribute into the development of the new classification of the electoral systems.

Key words: electoral system; mixed electoral system; classification of electoral systems; elections.

Рецензенти: *Наумкіна С. М.*, д-р політ. наук, професор,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, м. Одеса;
Шевчук О. В., д-р політ. наук, професор,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв.

© Чупрін Р. В., 2017

Дата надходження статті до редколегії 13.03.17